

LAUDACIO PROFESORU JOHANNU PAULU ARNASONOVÍ

Prof. Jiří Drahoš, předseda Akademie věd ČR, předal 1. 6. 2012 cenu Akademie věd ČR, konkrétně čestnou oborovou medaili Františka Palackého, profesorovi J. P. Arnasonovi. Předání ceny se zúčastnil také místopředseda AV ČR prof. Jaroslav Pánek, ředitel Filosofického ústavu AV ČR dr. Pavel Baran a další významní hosté.

Dovolu mi prezentovat laudacio při příležitosti udělení ceny Akademie věd, Čestné medaile Františka Palackého za zásluhy ve vědeckém výzkumu, prof. Johannu Arnasonovi. Johann Paul Arnason je významnou osobností, která se zasloužila o výzkum historicky důležitých a také aktuálních témat. Přispěl nejen k rozvoji několika humanitních a sociálněvědních disciplin, především filosofie, sociologie a historie, ale významným způsobem se podílel také na zavedení nových studií, jež se zaměřují na jím zkoumaná témata, konkrétně na etablování tzv. civilizačních analýz (či civilizacionistiky), které jsou úzce spjatý s globálními studií.

Prof. Arnason nejprve přednášel na univerzitách v Heidelbergu a Bielefeldu. Od roku 1975 působil téměř 30 let na La Trobe University v australském Melbourne. Hostoval v Ecole des Hautes Etudes en Sciences Sociales (Paris), Max-Planck-Institut (Starnberg), Kulturwissenschaftliches Institut (Essen), Zentrum für höhere Studien (Leipzig), the Swedish Collegium for Advanced Studies (Uppsala), v Institut für Sozialforschung (Frankfurt/Main) a také zde v Praze, na Akademii věd a na Univerzitě Karlově, nyní jako hostující profesor v Centru globálních studií, společném pracovišti Filosofického ústavu Akademie věd a Filozofické fakulty Univerzity Karlovy.

Publikoval mnoho odborných článků v Evropě, Austrálii, USA a dalších zemích, jeho expertízy byly vydány a jsou oceňovány také v UNESCO. Publikoval v angličtině, němčině, češtině a dalších jazycích. Vzhledem k místu, kde strávil první část svého života, působí také na Islandu. Jeho studia v Německu a tehdejší Československu v 60. letech přinášejí odpověď na otázku mnohých, kde se tak dobře naučil česky. Desítky let společného života se svojí ženou moravského původu nám v posledních letech přineslo příležitost seznámit se s jeho myšlenkami přímo v našem prostředí.

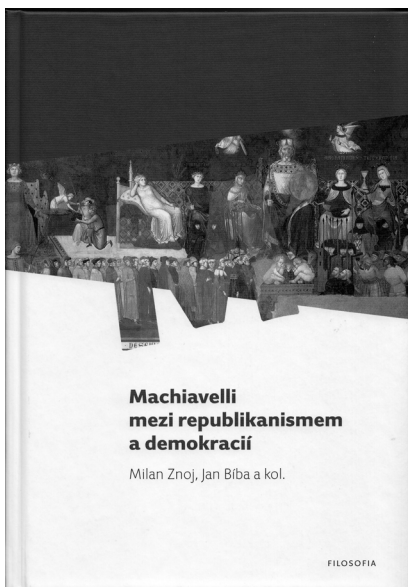
Mám-li zmínit alespoň některé z jeho knih, jež publikoval jako autor či spoluautor, rád bych uvedl v němčině alespoň *Zwischen Natur und Gesellschaft* (Köln: Europäische Verlagsanstalt 1976) a v angličtině *The Future that Failed: Origins and Destinies of the Soviet Model* (London: Routledge 1993); *The Peripheral Centre: Essays on Japanese History and Civilization* (Melbourne: Trans Pacific Press 2002); *Civilizations in Dispute: Historical Questions and Theoretical Traditions* (Leiden: Brill 2003) a konečně v češtině *Civilizační analýza. Evropa a Asie opět na rozcestí* (Praha: Filosofia 2009) a *Historicko-sociologické eseje* (Praha: Slon 2010). Jistě stojí za uvedení také Arnasonovu organizační činnost, zejména skutečnost, že se dlouhodobě podílel na vedení časopisu *Thesis Eleven*.

Jeho přínos světovým i českým humanitním a sociálním vědám je značný. Prof. Arnason je významným odborníkem, jehož dílo nezůstane zapomenuto, mimo jiné také proto, že již dnes má celou řadu následníků, včetně našich spolupracovníků ve Filosofickém ústavu AV ČR.

Na závěr bych rád zmínil jeho badatelský projekt hostujícího profesora v Centru globál-

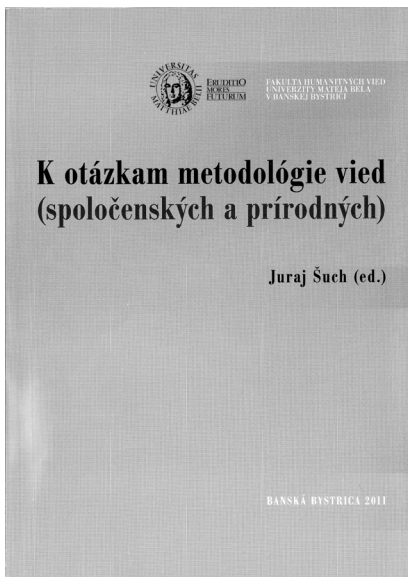
ních studií, jež nese název: *Různorodé modernity (multiple modernities): Předpoklady, souvislosti a proměny*. Projekt vychází z filosofických a historických analýz civilizací a zpracovává modernitu v singuláru i plurálu. Definuje modernitu jako nový a ambivalentní druh civilizace, jehož specifickou kulturní charakteristikou je značný důraz na autonomii člověka. Analýza různorodých modernit jako multidimenzionální formace však ukazuje odlišnosti nejen podle jednotlivých pojetí autonomie, ale také podle jedinečného kontextu, v němž se uplatňuje, ať již je národní, regionální či jiný. Těmto rozborům se věnuje z hlediska historického vývoje jednotlivých modernit. Do jeho analýz rovněž „patří civilizační krize, ve kterou – na počátku 20. století – vyústilo globální evropské uspořádání, a která dala vzniknout alternativním modernitám, jejichž dynamika přímo i nepřímo ovlivnila globální dějiny moderního světa.“ Výsledkem projektu bude kniha v anglickém jazyce *Pathways of modernity*, jejíž částí se chystáme vydat také v českém jazyce.

Marek Hrubec

Milan Znoj, Jan Bíba a kol.: *Machiavelli mezi republikanismem a demokracií*. Praha: ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ – nakladatelství Filosofického ústavu AV ČR, v.v.i. 2011, 453 s.

Kniha je inšpirovaná polemikou o povahe modernej liberálnej demokracie, ktorá je v angloamerickom prostredí už dlhšie vedená pod hlavičkou republikanizmu, ale v domácom prostredí je takmer neznáma. Republikanizmus a demokracia v nej predstavujú ideovú výzvu liberalizmu a na prekvapenie mnohých je súčasným hrdinom tejto diskusie Machiavelli. Kniha najprv približuje machiavelistický republikanizmus, ďalej hovorí o obrane ľudu a nakoniec o republikanizme v medzinárodných vzťahoch.

Juraj Šuch (ed.): *K otázkam metodologie věd (společenských a přírodních)*. Banská Bystrica: Univerzita Mateja Bela v Banskej Bystrici, Fakulta humanitných vied 2011, 175 s.

Zborník obsahuje osem vedeckých štúdií, ktoré sa venujú riešeniu vybraných metodologických problémov spoločenských a prírodných vied. Úvodná stať Václava Černíka a Jozefa Viceníka sa venuje otázke predmetu spoločenských vied. Štúdia Juraja Schenka poukazuje na problematiku emergencie v sociológii. K metodologickým otázkam histórie (historického naratívu, objektivity, historickej skúsenosti a psychohistórie) sa venujú state Ivana Jančoviča, Juraja Šucha, Andreja Olejnikova a Patrika Kunca. Obsah zborníka uzatvárajú štúdie Dušana Gálíka o vybraných aspektoch Aristotelovej filozofie vedy a Jána Dubníčku o teórii kvantovej gravitácie a teórii všetkého.